

राष्ट्रीय बातम्या

केंद्राने GIAN योजनेच्या चौथ्या टप्प्यातील रोल-आउटला मान्यता दिली

संदर्भ

शिक्षण मंत्रालय ग्लोबल इनिशिएटिव्ह ऑफ अकॅडमिक नेटवर्क (GIAN) चा चौथा टप्पा पुन्हा सुरू करण्याच्या तयारीत आहे.

GIAN बद्दल

- ग्लोबल इनिशिएटिव्ह ऑफ अकॅडमिक नेटवर्क (GIAN) इन हायर एज्युकेशन 2015 मध्ये सुरू करण्यात आले.
- हा मनुष्यबळ आणि विकास मंत्रालयाचा एक कार्यक्रम आहे.
- GIAN भारतातील उच्च शिक्षण सहकार्यासाठी शास्त्रज्ञ आणि उद्योजकांना टॅप करते.
 - ध्येय:** शैक्षणिक संसाधने वाढवणे, दर्जेदार सुधारणा जलद करणे.
 - भारताची वैज्ञानिक आणि तांत्रिक क्षमता मजबूत करण्यावर भर.

राज्यसभेने पोस्ट ऑफिस विधेयक मंजूर केले

संदर्भ

- राज्यसभेने पोस्ट ऑफिस विधेयक मंजूर केले, जे 1898 चा पोस्ट ऑफिस कायदा रद्द करते आणि पुनर्स्थित करते.

महत्त्वाचे मुद्दे

- हे विधेयक संदेशवाहक सेवा आणि बँकिंग सुविधा प्रदाता म्हणून टपाल विभागाचे प्रभावी कामकाज सुनिश्चित करेल.
- विधेयकाच्या कलम 9 मध्ये पोस्ट ऑफिस अधिकाऱ्यांनी कोणतीही वस्तू रोखणे, उघडणे किंवा ताब्यात घेणे किंवा सीमाशुल्क प्राधिकरणाकडे वस्तू वितरित करण्याचा अधिकार दिला आहे.
- राज्याच्या सुरक्षेच्या दृष्टीने कोणत्याही अधिकाऱ्याला कोणत्याही टपालाची वस्तू रोखण्यासाठी, उघडण्यासाठी किंवा ताब्यात घेण्याचा अधिकार देणाऱ्या तरतुदींमध्ये अधिकाऱ्यांना असा मोकळा हात दिल्याने गोपनीयतेच्या अधिकाराला हानी पोहोचेल याचीही चिंता आहे.

महाराष्ट्र राज्य बातम्या

40 हजार वर्षे जुनी दगडी अवजारे सापडली

संदर्भ:

- रत्नागिरीतील कातळ शिल्प कोकणावर सुरू असलेल्या 10 वर्षांच्या संशोधनातून मालवण, राजापूर, रत्नागिरी येथील मध्य-पॅलेओलिथिक ते मेसोलिथिक युगापर्यंत (40 ते 10 हजार ईसापूर्व) दगडी शस्त्रे आढळतात.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- काळानुरूप दगडाच्या साधनांमध्ये झालेल्या बदलांनुसार, त्यांचे आकार, पद्धती आणि उत्पादनाची तंत्रे त्यांच्या कालावधीनुसार ठरतात.
- या दगडांच्या सहाय्याने, सुरुवातीच्या माणसाने शिकार करणे, मृत प्राण्यांचे मांस साफ करणे, फाडणे इ.
- कोकणातील दगडी कोरीव काम येथे मानवी वस्ती किती वर्षांपासून होती याचा पुरावा आहे.
- कोरीव संशोधनात सापडलेल्या मध्य पॅलेओलिथिक ते मेसोलिथिक कालखंडातील दगडी अवजारे कोकणातील साधनांच्या उत्क्रांती आणि अंदाजे मानवी वस्ती कालावधीची माहिती देतात.

डीपफेक तयार करण्यासाठी एआयचा गैरवापर करणाऱ्यांना राष्ट्रपती मुर्मू यांनी चेतावणी दिली आहे.

संदर्भ:

- राष्ट्रपती द्रौपदी मुर्मू यांनी डीपफेक तयार करण्यासाठी कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI) च्या गैरवापरावर चेतावणी दिली आणि मानवतेच्या सुधारणेसाठी तंत्रज्ञानाचे माध्यमीकरण करण्याच्या गरजेवर भर दिला.
- डीप फेक्स हा कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI) चा एक प्रकार आहे जो व्हिडिओ, प्रतिमा आणि ऑडिओ यांसारखे सिंथेटिक मीडिया तयार करण्यासाठी मशीन लर्निंगचा वापर करतो.
- डीपफेक लोकांच्या प्रतिष्ठेवर परिणाम करण्यासाठी त्यांचे व्हिडिओ आणि प्रतिमा मॉर्फ करण्यासाठी AI वापरतात.
- डीप लर्निंग नावाच्या तंत्राचा वापर करून डीप फेक तयार केले जातात.

महापरिनिर्वाण दिवस

संदर्भ:

- बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या ६६व्या पुण्यतिथी म्हणजेच महापरिनिर्वाण दिनानिमित्त मुंबई वाहतूक पोलिसांनी दादरमध्ये वाहतूक निर्बंध जारी केले आहेत.
- बाबासाहेबांना आदरांजली वाहण्यासाठी जनसागर उसळणार असून दादर येथील चैत्यभूमीला भेट देणार असल्याच्या दृष्टीने हे आयोजन करण्यात आले आहे.
- दरवर्षी ६ डिसेंबरला महापरिनिर्वाण दिवस साजरा केला जातो
- ते एक प्रमुख भारतीय न्यायशास्त्रज्ञ, अर्थशास्त्रज्ञ, समाजसुधारक आणि राजकीय नेते होते.

- त्यांनी भारताच्या संविधानात महत्त्वाची भूमिका बजावली आणि दलित आणि इतर उपेक्षित समुदायांच्या हक्कांसाठी त्यांनी वकिली केली.

सिंधुदुर्गात नौदल दिनाच्या कार्यक्रमाला पंतप्रधान मोदी उपस्थित राहणार आहेत

संदर्भ:

- 1971 च्या युद्धात भारतीय नौदलाच्या विजयाचे औचित्य साधून पंतप्रधान मोदींनी नौदल दिनाच्या समारंभात सहभागी होण्यासाठी सिंधुदुर्ग जिल्ह्याला भेट दिली.
- छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या पुतळ्याचे अनावरणही ते करणार आहेत.

बद्दल:

- सिंधुदुर्ग हा महाराष्ट्राच्या नैऋत्य भागातील किनारपट्टीचा जिल्हा आहे.
- गोव्याच्या सीमेला लागून असलेला हा राज्याचा सर्वात दक्षिणेकडील जिल्हा आहे.
- सिंधुदुर्गची किनारपट्टी सुमारे 120 किलोमीटर लांब आहे.
- छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या राज्याभिषेकाचे 350 वे वर्ष साजरे करण्यासाठी या वर्षी नौदल दिन सोहळ्याचे ठिकाण म्हणून सिंधुदुर्गची निवड करण्यात आली आहे; छत्रपती शिवाजी महाराजांचे स्वतःचे नौदल होते आणि सिंधुदुर्ग हा सर्वोत्तम सागरी किल्ल्यांपैकी एक होता.

तुम्हाला माहित आहे का?

- 4 डिसेंबर हा नौदल दिन म्हणून साजरा केला जातो
- हे 1971 च्या भारत-पाक युद्धात भारतीय नौदलाच्या विजयाचे प्रतीक आहे.

पाणीसाठ्यात 46.6% वार्षिक घट

संदर्भ:

अहवालानुसार:

- मराठवाड्यातील 11 पाटबंधारे प्रकल्पातील पाणीसाठा मागील वर्षीच्या तुलनेत 46.6 टक्क्यांनी घटला आहे.
- यावर्षी अपुन्या पावसामुळे पाणीसाठ्यात लक्षणीय घट झाली आहे
- तो सध्या 50.5% वर उभा आहे, मागील वर्षी नोंदलेल्या 97.14% च्या तुलनेत.

भारतीय नौदल दिन

संदर्भ:

- 1971 च्या भारत-पाकिस्तान युद्धादरम्यान भारतीय नौदलाने कराची बंदरावर केलेल्या यशस्वी हल्ल्याच्या स्मरणार्थ दरवर्षी 4 डिसेंबर रोजी भारतीय नौदल दिन साजरा केला जातो.
- या ऑपरेशनला ऑपरेशन ट्रायडेंट असे म्हणतात

- हा दिवस भारतीय नौदलाने देशाच्या सागरी सीमांचे रक्षण करण्यासाठी केलेल्या बलिदानाची ओळख करण्याचा एक प्रसंग आहे.
- थीम 2023: "समुद्री क्षेत्रामध्ये ऑपरेशनल कार्यक्षमता, तयारी आणि मिशन पूर्णत्व"

तुम्हाला माहित आहे का?

- भारतीय नौदल हे जगातील चौथ्या क्रमांकाचे नौदल म्हणून ओळखले जाते

शहरातील गुन्हेगारी दर 14% खाली, भारतात 8 व्या क्रमांकावर: NCRB

संदर्भ:

- NCRB नुसार
- नागपुरात 2021 आणि 2020 च्या तुलनेत 2022 मध्ये दखलपात्र गुन्ह्यांमध्ये घट झाली आहे.
- नागपूर शहर पोलिसांनी 2020 मध्ये 19,250, 2021 मध्ये 22,302 आणि 2022 मध्ये 19,167 गुन्हे नोंदवले, जे 14% कमी होते.
- 2020 मध्ये, गुन्ह्यांच्या प्रमाणानुसार पाटणा नंतर नागपूर भारतात दुसऱ्या क्रमांकावर होते.

महाराष्ट्रात झिरो प्रिस्क्रिप्शन पॉलिसी लागू होणार

संदर्भ:

- महाराष्ट्र सरकारने 2023 मध्ये "झिरो प्रिस्क्रिप्शन पॉलिसी" नावाचा नवीन उपक्रम जाहीर केला
- नागरिकांना अत्यावश्यक औषधांची उपलब्धता सुधारणे हा त्याचा उद्देश आहे.
- सर्व रुग्णांना खाजगी डॉक्टरांच्या प्रिस्क्रिप्शनशिवाय थेट नियुक्त सार्वजनिक रुग्णालयांमधून आवश्यक औषध मिळतील याची खात्री करणे हे देखील त्याचे उद्दिष्ट आहे.

महाराजा यशवंतराव होळकर यांचे स्मारक

संदर्भ:

- मुंबई येथे राज्य सरकारच्या वतीने महाराजा यशवंतराव होळकर यांचे स्मारक उभारण्याची जबाबदारी घेण्याचे आश्वासन कौशल्य रोजगार उद्योजकता आणि नवोपक्रम विभागाच्या मंत्र्यांनी दिले आहे.
- महाराज यशवंतराव होळकर यांची 248 वी जयंती साजरी करण्यात आली.

महाराजा यशवंतराव होळकर यांच्याबद्दल

- महाराजा यशवंतराव होळकर हे इंदूरचे सहावे होळकर महाराज होते.
- ते एक कुशल लष्करी नेते होते आणि त्यांनी मराठा महासंघाला आकार देण्यात महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावली होती.
- इतिहासकार त्याला "भारताचा नेपोलियन" म्हणतात.

पंतप्रधान मोदींनी किनारी भागांसाठी विशेष योजना जाहीर केली

संदर्भ:

- भारतीय नौदल दिनानिमित्त पंतप्रधान मोदींनी रत्नागिरी, देवगड, मालवण इत्यादी किनारी भागांसाठी विशेष योजना जाहीर केल्या.
- ते म्हणाले की, केंद्र सरकारने यासाठी खास 'मिष्टी' योजना (मॅन्रोव्ह इनिशिएटिव्ह फॉर शोरलाइन हॅबिटॅट्स अँड टॅजिबल इनकम) तयार केली आहे.
- किनाऱ्यालगतचे निवासी भाग वाचविण्याला प्राधान्य आहे.
- तसेच खारफुटीचे क्षेत्र वाढवण्यावर भर दिला जाणार आहे.
- मिष्टी योजना 540 चौरस किलोमीटर अंतरावर राबविण्यात येणार आहे.
- यामध्ये 11 राज्ये आणि 2 केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये खारफुटीचा विकास केला जाणार आहे.
- यात कोकणचाही सहभाग आहे.

महाराष्ट्रातील विद्यापीठांनी ट्रान्सजेंडर विद्यार्थ्यांना मोफत शिक्षण देण्याची घोषणा केली

संदर्भ:

- राज्य सरकारच्या सूचनेनुसार, महाराष्ट्रातील सार्वजनिक विद्यापीठांनी ट्रान्सजेंडर समुदायातील विद्यार्थ्यांना मोफत शिक्षण देण्याचे मान्य केले आहे.
- त्यानुसार अशा विद्यार्थ्यांना या विद्यापीठे आणि संलग्न महाविद्यालयांमध्ये मोफत शिक्षण मिळणार आहे.
- उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्री चंद्रकांत पाटील यांनी विद्यापीठांना त्यांच्या निधीतून ट्रान्सजेंडर विद्यार्थ्यांचे संपूर्ण शुल्क उचलण्यास सांगितले.

तुम्हाला माहीत आहे का?

- राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (NEP) 2020 मध्ये ट्रान्सजेंडर विद्यार्थ्यांसाठी दोन धोरणात्मक हस्तक्षेप आहेत:
- जेंडर इन्क्लुजन फंड (GIF): हा फंड मुली आणि ट्रान्सजेंडर विद्यार्थ्यांसाठी त्यांच्या शिक्षणाचा दर्जा सुधारण्यासाठी आहे.
- सामाजिक-आर्थिकदृष्ट्या वंचित गट (SEDCs): या गटामध्ये लिंग ओळख समाविष्ट आहे, जसे की ट्रान्सजेंडर व्यक्ती.

महिलांवरील गुन्ह्यांचे प्रमाण कमी आहे

संदर्भ:

- शहरांपैकी मुंबईत मात्र महिला आणि मुलांवरील गुन्ह्यांचे प्रमाण कमी आहे.
- गुन्ह्यांच्या संख्येत तीन वर्षांत हळूहळू वाढ होत असली तरी, महिलांविरुद्धच्या गुन्ह्यांचा समावेश असलेल्या गुन्ह्यांच्या संख्येच्या दर लाख लोकांमागे ते 12 व्या क्रमांकावर आहे आणि मुलांचा समावेश असलेल्या दरासाठी 16 व्या क्रमांकावर आहे.

महाराष्ट्रात डेंग्यूच्या रुग्णांमध्ये दुपटीने वाढ झाली आहे

संदर्भ

- महाराष्ट्रातील डेंग्यूच्या रुग्णांमध्ये दुपटीने वाढ झाली असून, भारतातील डेंग्यूच्या रुग्णांमध्ये ते दुसऱ्या क्रमांकावर आहे.
- राज्यातील डेंग्यूच्या रुग्णांनी मलेरियाच्या रुग्णांना मागे टाकले आहे.
- मुंबई, नागपूर, नाशिक, पुणे आणि ठाणे या शहरी कॉर्पोरेशन्सचा मोठा वाटा आहे, ज्यामध्ये ग्रामीण भागात वाढ दिसून आली आहे.
- शहरीकरण, गजबजलेली राहणीमान, उप-कचरा व्यवस्थापन आणि मजबूत सार्वजनिक आरोग्य पायाभूत सुविधांचा अभाव यासारख्या घटकांमुळे डेंग्यू वाहून नेणाऱ्या डासांची पैदास होते.

मायलॅंबची मल्टी-ड्रग रेझिस्टन्स टीबी चाचणी

संदर्भ:

- क्षयरोग (टीबी) निर्मूलनाच्या दिशेने एक महत्त्वपूर्ण पाऊल उचलत राष्ट्रीय क्षय निर्मूलन कार्यक्रमात पुणे स्थित मायलॅंबच्या मल्टी ड्रग रेझिस्टन्स डिटेक्शन चाचणीचा समावेश करण्यात आला आहे.
- हे डिटेक्शन किट 2025 पर्यंत टीबी दूर करण्यासाठी आणखी प्रयत्न करेल.
- देशातील पहिली बहुऔषध-प्रतिरोधक टीबी चाचणी म्हणून ओळखली जाणारी, ती आता नि-क्षय पोर्टलमध्ये समाकलित झाली आहे.

BILINGUAL
ADDAPEDIA
e-Books

NATIONAL | INTERNATIONAL | REGIONAL | STATE SPECIFIC CURRENT AFFAIRS CURATED NOTES

IMPORTANT FOR ALL COMPETITIVE EXAMS

भारतीय परंपरेनुसार नौदलाच्या रँकचे नामकरण मोदी करणार आहेत

संदर्भ:

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी सोमवारी (डिसेंबर 4) जाहीर केले की भारतीय नौदल आता अधिका-यांच्या (पीबीओआर) खाली असलेल्या कर्मचाऱ्यांचे 'भारतीयीकरण' करेल तर वरिष्ठ अधिकारी छत्रपती शिवाजी महाराजांचा "वारसा आणि परंपरा" ठळकपणे दर्शविणारे बोधचिन्ह देतील. मराठा साम्राज्य.
- पीएम मोदींनी महाराष्ट्रातील सिंधुदुर्ग येथे नौदल दिनाच्या भाषणात ही महत्त्वपूर्ण घोषणा केली.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- ज्या पीबीओआर रँकचे नाव बदलले जाईल ते मास्टर चीफ पेटी ऑफिसर फस्ट क्लास, मास्टर चीफ पेटी ऑफिसर सेकंड क्लास, चीफ पेटी ऑफिसर, पेटी ऑफिसर, लीडिंग सीमन, सीमन फस्ट क्लास आणि सीमन सेकंड क्लास क्लास आहेत.
- कोणत्याही राष्ट्रासाठी नौदल क्षमतेचे महत्त्व ओळखून मराठा राजांची दूरदृष्टी मोदींनी अधोरेखित केली.
- त्यांनी आपल्या शब्दांचा हवाला दिला की ज्यांनी समुद्रावर नियंत्रण ठेवले त्यांच्याकडे अंतिम शक्ती होती आणि छत्रपती शिवाजींनी जगातील सर्वात शक्तिशाली नौदलांपैकी एक कसे तयार केले ते निदर्शनास आणले.

तुम्हाला माहित आहे का?

- गेल्या वर्षी, भारताची पहिली स्वदेशी विमानवाहू युद्धनौका INS विक्रान्त सुरू करताना, PM मोदींनी पूर्वी वापरल्या गेलेल्या सेंट जॉर्ज क्रॉसच्या जागी शिवाजीचा शिक्का असलेल्या नवीन नौदल चिन्हाचे अनावरण केले.

महाराष्ट्र चालकांसाठी कल्याणकारी मंडळ स्थापन करणार

संदर्भ:

- MH सरकार ऑटो, आणि टॅक्सी चालक आणि मालकांसाठी कल्याणकारी मंडळ स्थापन करेल.
- कल्याणकारी मंडळ सामाजिक सुरक्षा, आरोग्य विमा, आणि इतर सुविधा पुरवेल
- चालकांसाठी पेन्शन, आरोग्य सुविधा आणि विमा योजनांचा मुद्दा बोर्ड हाती घेणार आहे.
- महिला ऑटो चालकांना परवडणाऱ्या किमतीत ऑटो रिक्षा आणि त्यांच्या मुलांसाठी शिष्यवृत्ती देण्याच्या योजनेवरही मंडळ काम करणार आहे.

महाराष्ट्रात महिलांच्या छेडछाडीच्या घटनांमध्ये वाढ झाली आहे

संदर्भ:

डेटा नुसार:

- 2022 मध्ये महिला आणि मुलांची ऑनलाइन गुंडगिरी आणि पाठलाग यांबाबत नोंदवलेल्या गुन्ह्यांमध्ये महाराष्ट्र देशात अव्वल आहे.
- व्हॉय्युरिझमच्या बाबतीतही राज्य अव्वल आहे.
- राज्याने "धर्माशी संबंधित गुन्हे" या श्रेणीतील सर्वाधिक प्रकरणे आणि "लोकसेवकाला कर्तव्य बजावण्यापासून परावृत्त केल्याबद्दल" लोकांविरुद्ध खटले नोंदवले.
- यामध्ये दरोडे, चोरी आणि मोटार वाहन चोरीच्या घटनाही सर्वाधिक घडल्या आहेत.

IIT-B ने विद्यार्थ्यांसाठी 'रिचार्ज झोन' सेट केला आहे

संदर्भ:

- आयआयटी-बॉम्बेच्या स्टुडंट वेलनेस सेंटरने (SWC) उच्च-दाब प्लेसमेंट हंगामात विद्यार्थ्यांना तणावमुक्त करण्यात मदत करण्यासाठी 'रिचार्ज झोन' सुरू केला आहे.
- या झोनमध्ये फूट स्पा, पाळीव प्राणी उपचार, आर्ट थेरेपी आणि योग यासारख्या विविध तणाव-मुक्ती क्रियाकलाप उपलब्ध आहेत.
- प्लेसमेंट प्रक्रियेतील चढ-उतारांदरम्यान विद्यार्थ्यांना समुपदेशन आणि समर्थन करण्यासाठी सर्वांगीण दृष्टीकोन प्रदान करण्याचा या उपक्रमाचा उद्देश आहे.
- या सेवा मोफत पुरविल्या जातात आणि विद्यार्थ्यांना आणि शिक्षकांकडून सकारात्मक प्रतिसाद मिळाला आहे.

महाराष्ट्रातील छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या पुतळ्याचे पंतप्रधान मोदींच्या हस्ते अनावरण

संदर्भ:

- महाराष्ट्रातील सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील राजकोट किल्ल्यावरील छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या पुतळ्याचे पंतप्रधान मोदींनी अनावरण केले.
- यात छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या समृद्ध सागरी वारशाला आणि त्यांनी किनारी आणि सागरी किल्ल्यांचे बांधकाम यांना आदरांजली वाहिली.
- पंतप्रधान मोदी यांनी सिंधुदुर्गातील नौदल दिन 2023 च्या सोहळ्यालाही हजेरी लावली आणि कोणत्याही देशासाठी समुद्रातील सामर्थ्याच्या महत्त्वावर भर दिला.

सरकार 28% GST स्लॅबमध्ये बेटिंग, गेमिंग आणणार आहे

महत्त्वाचे मुद्दे:

- महाराष्ट्राचे उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांनी ऑनलाइन गेमिंग, सट्टेबाजी, कॅसिनो, घोडदौड आणि लॉटरीच्या

GST दरामध्ये सुधारणा करण्यासाठी विधेयक सादर केले.

- प्रस्तावित दुरुस्तीचे उद्दिष्ट या उपक्रमांना 28 टक्के या सर्वोच्च GST ब्रॅकेटमध्ये ठेवण्याचे आहे.
- महाराष्ट्र वस्तु आणि सेवा कर अधिनियम, 2017 मधील बदलांना या दुरुस्ती विधेयकाचे लक्ष्य आहे.
- या दुरुस्तीमध्ये राज्यातील मनोरंजन आणि गेमिंगच्या विशिष्ट प्रकारांसाठी कर आकारणीचे नियमन करण्याचा प्रयत्न केला आहे.

सलग तिसऱ्या वर्षी महाराष्ट्र 'सर्वाधिक भ्रष्ट'

संदर्भ:

अहवालानुसार:

- 2022 मध्ये देशात सर्वाधिक भ्रष्टाचाराची प्रकरणे महाराष्ट्रात नोंदली गेली, ज्यामध्ये दोषी ठरविण्याचा दर 8.2% आणि न्यायालयांमध्ये प्रलंबित 94% इतका आहे.
- महाराष्ट्र लाचलुचपत प्रतिबंधक विभागाने (ACB) तक्रारदारांसाठी एक ॲप आणि हेल्पलाइन क्रमांक सेट केला आहे.
- NCRB अहवालात असे दिसून आले आहे की केवळ दोन व्यक्तींना सेवेतून काढून टाकण्यात आले आणि सहा जणांना तुरुंगवास किंवा मोठी शिक्षा सुनावण्यात आली.

माओवादी गुन्ह्यांपैकी 8% गुन्हे महाराष्ट्र घडवतो

संदर्भ:

अहवालानुसार:

- भारतातील माओवादी हिंसाचार हे छत्तीसगड आणि महाराष्ट्रात मोठ्या प्रमाणात केंद्रित असल्याचे 2022 साल दाखवते.
- या यादीत महाराष्ट्र दुसऱ्या क्रमांकावर आहे, परंतु भारतातील एकूण माओवादी गुन्ह्यांपैकी फक्त 8% प्रकरणे (298) येथे नोंदली गेली आहेत.
- भारतातील बंडखोरांनी केलेल्या गुन्ह्यांपैकी 73% गुन्ह्यांसह छत्तीसगड आघाडीवर आहे.
- एनसीआरबीच्या आकडेवारीने हेही अधोरेखित केले आहे की भारतातील सहा राज्ये; छत्तीसगड, आंध्र प्रदेश, केरळ, मध्य प्रदेश, महाराष्ट्र आणि तेलंगणा या राज्यांमध्ये माओवाद्यांच्या विविध गुन्ह्यांची नोंद आहे.

महाराष्ट्रात पर्यावरण संरक्षण कायद्याचे उल्लंघन होत आहे

संदर्भ:

NCRB च्या अहवालानुसार,

- 2022 मध्ये पर्यावरण संरक्षण कायदा, 1986 (EPA) अंतर्गत सर्वाधिक (198) प्रकरणे MH मध्ये नोंदवली गेली आहेत.

- EPA, 1986 पर्यावरण प्रदूषण रोखून, नियंत्रित करून आणि कमी करून पर्यावरणाच्या गुणवत्तेचे संरक्षण आणि सुधारणा करण्याशी संबंधित आहे.

लेझीम नृत्य

संदर्भ:

- लेझिम हे महाराष्ट्राचे चैतन्यशील आणि उत्साही लोकनृत्य आहे
- हे पारंपारिकपणे स्त्रियांद्वारे केले जाते, जरी पुरुष आणि मुले देखील काही भिन्नतेमध्ये भाग घेतात.
- नृत्याचे वैशिष्ट्य म्हणजे त्याचे तालबद्ध पाऊल आणि हातात धरलेल्या मेटल प्लेट्सचा (ताल) वापर.
- लेझिमचा उगम अस्पष्ट आहे, परंतु त्याचा उगम महाराष्ट्राच्या ग्रामीण भागात झाल्याचे मानले जाते.
- लेझिमचे अनेक प्रकार आहेत, काही लोकप्रिय फरकांमध्ये हे समाविष्ट आहे:

1. **ढोलकी लेझिम:** या भिन्नतेमध्ये ढोलकी हे प्राथमिक वाद्य आहे आणि ते ग्रामीण भागात अनेकदा सादर केले जाते.

2. **ताशा लेझिम:** या भिन्नतेमध्ये ताशा हे प्राथमिक वाद्य आहे आणि ते त्याच्या उत्साही आणि शक्तिशाली आवाजासाठी ओळखले जाते.

खादी लेझिम: हा प्रकार धातूच्या थाळ्यांऐवजी लाकडी काठ्या वापरून केला जातो.

राज्य बातम्या

SC ने बिहार सरकारला गंगाजवळील अतिक्रमण हटवण्याचे निर्देश दिले

संदर्भ

- सर्वोच्च न्यायालयाने बिहार सरकारला गंगा नदीच्या पूरक्षेत्रातील, विशेषतः पाटणा आणि आसपासच्या भागात अनधिकृत बांधकामे हटवण्याचे आदेश दिले आहेत.
- राज्य हे देखील सुनिश्चित करेल की पुढील बांधकाम होणार नाही

मुख्य प्रभाव

- गंगेच्या पूर मैदानावरील बेकायदा बांधकामांमुळे कचरा, आवाज आणि सांडपाणी निर्माण होते.
- अनधिकृत संरचना जैवविविधतेला हानी पोहोचवतात आणि शेड्यूल । प्रजाती असलेल्या डॉल्फिनला धोका देतात.
- कायमस्वरूपी अतिक्रमणांमुळे गंगेच्या अधिवासाला पर्यावरणाला धोका निर्माण झाला आहे.
- जैवविविधता आणि डॉल्फिनच्या अस्तित्वावर घातक परिणाम दिसून येतात.

- वन्यजीव (संरक्षण) कायदा, 1972, डॉल्फिनला शेड्यूल। प्रजाती म्हणून नियुक्त करते.
- या अनधिकृत क्रियाकलापांच्या विध्वंसक परिणामांना संबोधित करण्यासाठी त्वरित कारवाई करणे आवश्यक आहे.

रेवंत यांनी तेलंगणाचे मुख्यमंत्री म्हणून शपथ घेतली संदर्भ

- अनुमुला रेवंत रेड्डी यांनी तेलंगणाचे पहिले काँग्रेस मुख्यमंत्री म्हणून शपथ घेतली
- विजयानंतर त्यांनी जनतेला त्यांच्या तक्रारी थेट त्यांच्यासमोर मांडण्यासाठी सत्तेच्या सभागृहात आमंत्रित करण्याची परंपरा पुनरुज्जीवित करण्याची शपथ घेतली.
- काँग्रेसच्या निवडणूक जाहीरनाम्याचे शीर्षक असलेल्या सहा कल्याणकारी 'हमी' लागू करण्यासाठी त्यांनी ताबडतोब त्यांच्या पहिल्या फाइलवर स्वाक्षरी केली.

J&K विधानसभेसाठी 114 जागा स्थलांतरित कोटा मंजूर संदर्भ

- लोकसभेने जम्मू आणि काश्मीर पुनर्रचना (दुरुस्ती) विधेयक, 2023 आणि जम्मू आणि काश्मीर आरक्षण (दुरुस्ती) विधेयक, 2023 मंजूर केले, काश्मिरी स्थलांतरितांसाठी, पाकव्याप्त काश्मीर [PoK] मधून विस्थापित लोक आणि अद्याप स्थापन न झालेल्या 114 जागांच्या J&K विधानसभेत अनुसूचित जमातींसाठी जागा राखून ठेवण्याचा प्रयत्न करत आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे

- 1990 च्या दशकात त्यांच्या स्वतःच्या घरातून विस्थापित झालेल्या काश्मिरी स्थलांतरितांसाठी जागांचे आरक्षण, हे सुनिश्चित करेल की समुदायाचा आवाज "J&K विधानसभेत मोठ्याने आणि स्पष्टपणे ऐकला जाईल".
- पुनर्रचना विधेयकाने प्रथमच अनुसूचित जमातींसाठी नऊ जागांच्या आरक्षणासह J&K विधानसभेच्या एकूण जागांची संख्या 107 वरून 114 पर्यंत वाढवली आहे.
- तसेच लेफ्टनंट-गव्हर्नरला असेंब्लीमध्ये काश्मिरी स्थलांतरित समुदायातील दोन सदस्यांना एका महिलेसह, आणि तिसरा सदस्य 1947, 1965 आणि 1971 च्या पाकिस्तानबरोबरच्या युद्धानंतर भारतात आश्रय घेतलेल्या पीओकेमधील लोकांचा प्रतिनिधी म्हणून नियुक्त करण्याचा अधिकार देतो.

गुजरातच्या गरबा नृत्याला युनेस्कोच्या यादीत स्थान मिळाले आहे संदर्भ

- गुजरातचा पारंपारिक नृत्य प्रकार 'गरबा' संयुक्त राष्ट्रांच्या शैक्षणिक, वैज्ञानिक आणि सांस्कृतिक संस्थेने (UNESCO) अमूर्त सांस्कृतिक वारसा यादीत समाविष्ट केला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- लोकप्रिय नृत्य प्रकार हा युनेस्कोच्या यादीत स्थान मिळवणारा भारतातील 15 वा सांस्कृतिक घटक आहे.
- कोलकात्याची दुर्गा पूजा दोन वर्षापूर्वीची शेवटची जोडलेली होती.
- अमूर्त सांस्कृतिक वारशाच्या सुरक्षेसाठी 2003 च्या अधिवेशनाच्या तरतुदीनुसार हा समावेश करण्यात आला आहे.
- आंतरराष्ट्रीय सांस्कृतिक संस्थेने 'गरबा'चे वर्णन भारतात केले जाणारे धार्मिक आणि भक्तिमय नृत्य असे केले आहे.

आंतरराष्ट्रीय बातम्या

भारतीय नागरिकांना व्हिसा मुक्त प्रवेश

संदर्भ

- भारतीय नागरिकांना व्हिसा-मुक्त प्रवासाचा लाभ देणारा मलेशिया हा नवीनतम देश बनला आहे.
- ही सुविधा भारतीय प्रवाशांसाठी 31 डिसेंबर 2024 पर्यंत वाढवली जाईल आणि प्रवेशाच्या तारखेपासून 30 दिवसांसाठी वैध असेल.

महत्त्वाचे मुद्दे

- अलीकडच्या काळात मलेशियाला भेट देणाऱ्या प्रमुख पर्यटक गटांपैकी एक म्हणून उदयास आलेल्या भारतीयांसाठी त्रासमुक्त प्रवास सुनिश्चित करणे हा या उपक्रमाचा उद्देश आहे.
- सध्या जवळपास 26 देश आहेत जे विविध कारणांमुळे भारतीय नागरिकांना व्हिसा-मुक्त प्रवेशाची मुदत वाढवतात.

सीरियन गोलान न सोडल्याबद्दल इस्रायलविरुद्धच्या संयुक्त राष्ट्रांच्या ठरावाला भारताने पाठिंबा दिला आहे

संदर्भ

- भारताने संयुक्त राष्ट्रांच्या आमसभेत (UNGA) मसुदा ठरावाच्या बाजूने मतदान केले आहे ज्यामध्ये इस्रायलने सीरियन गोलानमधून माघार न घेतल्याबद्दल तीव्र चिंता व्यक्त केली आहे.
- सीरियन गोलान हा दक्षिण-पश्चिम सीरियामधील एक प्रदेश आहे जो 5 जून 1967 रोजी इस्रायली सैन्याने ताब्यात घेतला होता.
- गोलानमधील इस्रायली वसाहतींच्या बांधकामाच्या बेकायदेशीरतेवरही या ठरावात भर देण्यात आला आहे.

भारत केनियाला \$250 दशलक्ष पतपुरवठा करतो

संदर्भ

- केनियामध्ये शेतीच्या आधुनिकीकरणासाठी भारताने \$250 दशलक्ष क्रेडिट लाइन वाढवली.

- दोन्ही बाजू संयुक्त लष्करी सराव करतील आणि दहशतवादविरोधी प्रकल्पांमध्ये सहकार्य करतील.

विचार करा:

- केनियाच्या सीमावर्ती देशांकडे एक नजर टाका

भारताने म्यानमारला 'संघीय लोकशाही'कडे परत येण्याची आठवण करून दिली

संदर्भ

- चिन, शान आणि सागाइंग प्रांतांमध्ये सशस्त्र प्रतिकार गट आणि म्यानमारचे सैन्य यांच्यात संघर्ष तीव्र होत असताना, भारताने म्यानमारला संघीय लोकशाहीच्या मार्गावर परत येण्याची आठवण करून दिली.

महत्त्वाचे मुद्दे

- भारत आणि म्यानमारने सीमेवरील परिस्थिती, सुरक्षा, व्यापार, वाणिज्य, कनेक्टिव्हिटी, म्यानमारमधील द्विपक्षीय विकास प्रकल्पांची स्थिती आणि आंतरराष्ट्रीय गुन्ह्यांशी संबंधित समस्यांवर विस्तृत चर्चा केली.
- भारताने फेडरल लोकशाहीच्या दिशेने संक्रमणासाठी म्यानमारला दिलेल्या समर्थनाचा पुनरुच्चार केला
- भारताने म्यानमारच्या लोकांच्या फायद्यासाठी राखीन राज्य विकास कार्यक्रम आणि सीमा क्षेत्र विकास कार्यक्रमांतर्गत कनेक्टिव्हिटी प्रकल्प आणि प्रकल्पांसह लोककेंद्रित सामाजिक-आर्थिक विकास प्रकल्पांना पाठिंबा देणे सुरू ठेवले आहे.

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान बातम्या

सहा एक्सोप्लॅनेट जवळच्या तेजस्वी तान्याभोवती फिरताना आढळले

संदर्भ

- कोमा बेरेनिसिस तारकासमूहातील जवळच्या तेजस्वी तान्याभोवती (HD 110067) प्रदक्षिणा करणारे सहा एक्सोप्लॅनेट सापडले आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे

- HD 110067 हा कोमा बेरेनिसिस नक्षत्रातील (सुमारे 100 प्रकाश-वर्ष दूर) तेजस्वी तारा आहे, जो पृथ्वीच्या उत्तर गोलार्धातून दिसतो.
- ग्रहांचे वस्तुमान आणि अंदाजे घनता तुलनेने कमी आहेत
- कमी घनता मोठ्या, हायड्रोजन समृद्ध वातावरणाद्वारे स्पष्ट केली जाऊ शकते.
- सर्व सहा ग्रह अनुनाद कक्षेत आहेत, ज्यामध्ये ग्रह परिभ्रमण करत असताना एकमेकांवर नियमित शक्ती वापरतात.
- हे वैशिष्ट्य सूचित करते की प्रणाली कमीतकमी चार अब्ज वर्षांपूर्वीच्या जन्मापासून व्यावहारिकदृष्ट्या अपरिवर्तित आहे.
- वैज्ञानिक महत्त्व: एक्सोप्लॅनेटरी सिस्टमची समज वाढवते.

मिथेन

संदर्भ

- संयुक्त अरब अमिरातीमध्ये सुरू असलेल्या COP-28 हवामान चर्चेत, सेकिया क्लायमेट फाऊंडेशन आणि बेझोस अर्थ फंड यासह सुप्रसिद्ध परोपकारी संस्थांच्या गटाने घोषणा केली की ते मिथेन उत्सर्जनाचा सामना करण्यासाठी उपायांसाठी एकत्रितपणे \$450 दशलक्ष गुंतवणूक करतील.

बद्दल

- मिथेन हे सेंद्रिय संयुग आहे.
- त्याच्या रेणूमध्ये कार्बन आणि चार हायड्रोजन अणू (CH₄) असतात.
- एक शक्तिशाली हवामान प्रदूषक म्हणून त्याच्या वैशिष्ट्यामुळे ते उशिरा बातम्यांमध्ये आहे.
- कार्बन डायऑक्साईडपेक्षा मिथेनमध्ये ग्लोबल वार्मिंग क्षमता (GWP) जास्त आहे.
- तथापि, कार्बन डाय ऑक्साईड विघटन होण्यापूर्वी वातावरणात एका वेळी अनेक दशके राहतो, तर मिथेन काही वर्षांतच विघटित होते. म्हणजेच, हे एक अल्पकालीन हवामान प्रदूषक आहे.
- त्याच्या स्रोतांमध्ये गुरे-शेती, जमीन भरणे, सांडपाणी प्रक्रिया सुविधा, भातशेती आणि काही औद्योगिक प्रक्रियांचा समावेश होतो.
- GWP म्हणजे काय?
- GWP हे कार्बन डाय ऑक्साईडच्या समान वस्तुमानामुळे एखाद्या पदार्थामुळे होणाऱ्या तापमानवाढीचे मोजमाप आहे; GWP100 हे एका वेळी शतकापेक्षा जास्त मोजते.
- जर कार्बन डायऑक्साईडचे GWP100 1 असेल तर मिथेन 28 असेल, नायट्रस ऑक्साईड 265 असेल आणि सल्फर हेक्साफ्लोराईड 23,500 असेल.

अर्थव्यवस्था बातम्या

नोव्हेंबर सेवा PMI मंदीचे संकेत देते

संदर्भ

- भारताच्या सेवा क्षेत्राची गती नोव्हेंबरमध्ये एका वर्षाच्या नीचांकी पातळीवर गेली, हंगामी समायोजित केलेल्या S&P ग्लोबल इंडिया सर्व्हिसेस बिझनेस अॅक्टिव्हिटी इंडेक्सनुसार
- मॅन्युफॅक्चरिंग पर्चेसिंग मॅनेजर्स इंडेक्स (PMI) सह एकत्रितपणे, नोव्हेंबर महिन्यात देशातील खाजगी क्षेत्रातील क्रियाकलापांमध्ये एका वर्षातील सर्वात कमकुवत वाढ झाली आहे.

परचेसिंग मॅनेजर्स इंडेक्स (PMI) बद्दल

- परचेसिंग मॅनेजर्स इंडेक्स (PMI) हा एक आर्थिक निर्देशक आहे, जो वेगवेगळ्या कंपन्यांच्या मासिक सर्वेक्षणानंतर काढला जातो.
- हे खरेदी किंवा इनपुट स्टेजवर क्रियाकलाप मोजते.
- या अर्थाने, हे औद्योगिक उत्पादनापेक्षा खूप वेगळे आहे जे वास्तविक उत्पादनाचे सूचक आहे.
- उदा., औद्योगिक उत्पादन निर्देशांक (IIP) उत्पादन मोजतो.
- पीएमआयचे दोन प्रकार आहेत - मॅन्युफॅक्चरिंग पीएमआय आणि सर्व्हिसेस पीएमआय.
- निर्देशांक उत्पादन आणि सेवा या दोन्ही क्षेत्रातील कल दर्शवितो.
- पीएमआय अनौपचारिक क्षेत्रातील क्रियाकलाप कॅप्चर करत नाही.

कराराच्या बातम्या

यूएस, यूके, ऑस्ट्रेलिया संरक्षण प्रमुखांनी डीप स्पेस रडार आणि एआयचा संयुक्त करार केला

संदर्भ

- अमेरिका, ऑस्ट्रेलिया आणि ब्रिटनच्या संरक्षण प्रमुखांनी कॅलिफोर्नियामध्ये बैठक झाली.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- डीप स्पेस रडार, एआय आणि क्वांटम कॉम्प्युटिंगमध्ये उच्च-तंत्रज्ञान सहकार्यावर भर.
- विशेषतः चीनकडून येणाऱ्या जागतिक धोक्यांच्या विरोधात शक्ती मजबूत करणे हे उद्दिष्ट आहे.
- "डीप स्पेस प्रगत रडार क्षमता" कार्यक्रम विकासावर हायलाइट करा.
- दशकाच्या अखेरीस तिन्ही देशांमध्ये रडार शोधण्याच्या साइट्सची योजना.

शिखर परिषद बातम्या

हरित ऊर्जा वाढवण्याचे वचन देणाऱ्या 118 राष्ट्रांमध्ये भारताचा समावेश नाही

संदर्भ

- COP-28 मध्ये 118 देशांनी 2030 पर्यंत अक्षय ऊर्जा क्षमता तिप्पट करण्याचे वचन दिले.
- ग्लोबल रिन्युएबल आणि एनर्जी एफिशिएन्सी प्लेजवर स्वाक्षरी न करण्यासाठी भारत उल्लेखनीय आहे.
- सर्वात मोठी नूतनीकरणक्षम ऊर्जा क्षमता असलेला चीन देखील प्रतिज्ञातून अनुपस्थित आहे.

महत्त्वाचा मुद्दा

- ग्लोबल रिन्युएबल आणि एनर्जी एफिशिएन्सी प्लेज वचनबद्धतेचे उद्दिष्ट 11,000 GW च्या जागतिक स्थापित अक्षय ऊर्जा निर्मिती क्षमतेचे आहे.

- 2030 पर्यंत ऊर्जा कार्यक्षमतेतील सुधारणांचा जागतिक सरासरी वार्षिक दर 4% पेक्षा दुप्पट करण्याचे उद्दिष्ट देखील या प्रतिज्ञामध्ये आहे.

ग्लोबल स्टॉकटेक मसुदा जीवाश्म इंधन टप्प्याटप्प्याने बंद करण्याचे आवाहन करतो

संदर्भ

- प्रथमच, UN च्या वार्षिक हवामान शिखर परिषदेत वाटाघाटी केल्या जाणाऱ्या महत्त्वाच्या दस्तऐवजाने त्याच्या मसुद्याच्या मजकुरात जगाने सर्व जीवाश्म इंधने काढून टाकण्याची गरज अधोरेखित केली आहे.
- मागील वर्षामध्ये, हवामान चर्चा सामान्यतः जगाने कोळशापासून दूर राहण्याच्या गरजेभोवती फिरली होती, परंतु वाटाघाटी सामान्यतः अडथळ्यात संपल्या आहेत.

ग्लोबल स्टॉकटेक बद्दल

- ग्लोबल स्टॉकटेक ही 2015 मध्ये पॅरिस करारांतर्गत स्थापित केलेली नियतकालिक पुनरावलोकन यंत्रणा आहे.
- UN क्लायमेट चेंज कॉन्फरन्स (COP28) मध्ये समारोप होणाऱ्या पहिल्या-वहिल्या स्टॉकटेकसह दर पाच वर्षांनी स्टॉकटेक होतो.
- ग्रीनहाऊस गॅस (GHG) उत्सर्जन कमी करण्यासाठी वैयक्तिक देशांच्या प्रयत्नांचे मूल्यांकन करणे आणि नूतनीकरणक्षम ऊर्जा स्रोतांमध्ये संक्रमण करणे हे त्याचे प्राथमिक उद्दिष्ट आहे.
- स्टॉकटेक देशांना उत्तरदायी ठेवण्यासाठी आणि कालांतराने त्यांच्या हवामान महत्वाकांक्षा वाढवण्यासाठी प्रोत्साहित करण्यासाठी डिझाइन केले आहे.

खेळ बातम्या

IWF ग्रँड प्रिक्स II मध्ये पाच भारतीय वेटलिफ्टर्स भाग घेणार आहेत

संदर्भ

- दोहा येथे सुरू होणाऱ्या आंतरराष्ट्रीय वेटलिफ्टिंग फेडरेशन (IWF) ग्रँड प्रिक्स II वेटलिफ्टिंग स्पर्धेत पाच भारतीय वेटलिफ्टर्स देशाचे प्रतिनिधित्व करणार आहेत.
- ही स्पर्धा 2024 पॅरिस ऑलिम्पिकसाठी पात्रता फेरी आहे

महत्त्वाचे मुद्दे

- भारत दोन महिलांसह एकूण पाच लिफ्टर्स पाठवणार आहे.
- अजित नारायण आणि अचिंता शिउली पुरुषांच्या ७३ किलो गटात असतील.

- मीराबाई चानू या कार्यक्रमाला वजनकाट्यासाठी उपस्थित राहणार आहेत.
- बिंदयाराणी देवी बिगर ऑलिम्पिक महिलांच्या 55kg वजनी विभागात तर गुरदीप सिंग +109kg या दुसऱ्या बिगर ऑलिम्पिक वजनी विभागात खेळणार आहे.

अहवाल व निर्देशक बातम्या

जागतिक मलेरिया अहवाल, 2023

संदर्भ

- 2022 मध्ये, WHO दक्षिणपूर्व आशिया प्रदेशात मलेरियाच्या 66% प्रकरणांमध्ये भारताचा वाटा होता, असे जागतिक आरोग्य संघटनेने (WHO) प्रकाशित केलेल्या जागतिक मलेरिया अहवाल, 2023 मध्ये नमूद केले आहे.

प्रमुख ठळक मुद्दे

- प्रदेशातील सर्व प्रकरणांपैकी जवळजवळ 46% प्रकरणे प्लाझमोडियम व्हायव्हॅक्स, प्रोटोझोअन परजीवीमुळे होते.
- जागतिक आरोग्य संघटनेच्या दक्षिणपूर्व आशिया क्षेत्रामध्ये मलेरियाच्या प्रकरणांपैकी 2% प्रकरणे आहेत,
- मलेरियाचे हे प्रकरण 2000 मधील 23 दशलक्ष वरून 2022 मध्ये 76% कमी झाले.
- या प्रदेशात मलेरियाच्या घटनांमध्ये 83% घट झाली, (2000 मध्ये धोका असलेल्या प्रति 1,000 लोकसंख्येच्या 18 प्रकरणांवरून 2022 मध्ये धोका असलेल्या प्रति 1,000 लोकसंख्येमागे सुमारे तीन प्रकरणे)
- 2022 मध्ये, जागतिक स्तरावर अंदाजे 249 दशलक्ष प्रकरणे होती, जी 2019 मध्ये 16 दशलक्ष प्रकरणांनी 233 दशलक्ष महामारीपूर्व पातळी ओलांडली.

2020-21 मध्ये उच्च शिक्षणातील मुस्लिम विद्यार्थ्यांची संख्या 1.79 लाखांनी घसरली

संदर्भ

- UDISE+ आणि AISHE डेटाच्या विश्लेषणावर आधारित अहवाल दाखवतो:
- 2020-21 मध्ये उच्च शिक्षणात मुस्लिम विद्यार्थ्यांची नोंदणी (18-23 वयोगट) 8.5% पेक्षा जास्त घसरली.
- हे मुस्लिम तरुणांमधील शैक्षणिक सहभागामध्ये लक्षणीय घट दर्शवते.

महत्त्वाचे मुद्दे

- 2019-20 मध्ये 21 लाख मुस्लिम विद्यार्थ्यांनी उच्च शिक्षणासाठी नोंदणी केली होती, तर 2020-21 मध्ये ही संख्या 19.21 लाखांवर आली.

- इयत्ता 11 आणि 12 मधील मुस्लिम विद्यार्थ्यांची नोंदणीची टक्केवारी मागील वर्गापेक्षा कमी आहे.
- बिहार आणि मध्य प्रदेश या राज्यांमध्ये मुस्लिम विद्यार्थ्यांसाठी एकूण नोंदणी प्रमाण तुलनेने कमी आहे
- आसाम (29.52%) आणि पश्चिम बंगाल (23.22%) मुस्लिम विद्यार्थ्यांमध्ये उच्च गळतीचे प्रमाण नोंदवले गेले, तर जम्मू आणि काश्मीरमध्ये 5.1% आणि केरळमध्ये 11.91% नोंदवले गेले.

शहरी भागातील बेरोजगारीचा दर खाली आला: सर्वेक्षण

संदर्भ

- पीरियडिक लेबर फोर्स सर्व्हे (PLFS) नुसार देशाच्या शहरी भागातील बेरोजगारीचा दर जुलै-सप्टेंबर 2022 मधील 7.2% वरून जुलै-सप्टेंबर 2023 मध्ये 6.6% पर्यंत कमी झाला,
- हे सर्वेक्षण राष्ट्रीय नमुना सर्वेक्षण कार्यालय (NSSO) द्वारे केले जाते.

महत्त्वाचे मुद्दे

- जर 6.6% हा 15 वर्षे आणि त्याहून अधिक वयाच्या व्यक्तींसाठी बेरोजगारीचा दर असेल, तर पुरुषांसाठी तो 6% होता. महिलांसाठी, गेल्या वर्षी जुलै-सप्टेंबरमधील 9.4% वरून ते यावर्षी 8.6% पर्यंत कमी झाले.
- जुलै-सप्टेंबर 2023 मध्ये 15 वर्षे आणि त्याहून अधिक वयोगटातील व्यक्तींसाठी शहरी भागातील श्रमशक्ती सहभाग दर (LFPR) 49.3% पर्यंत वाढला आहे.
- पुरुषांसाठी, एलएफपीआर 73.8% पर्यंत वाढले, महिलांसाठी, एलएफपीआर 24.0% पर्यंत वाढले.

एका दशकात ग्लेशियर्स दर वर्षी 1 मीटर कमी झाले: WMO

संदर्भ

- द ग्लोबल क्लायमेट 2011-2020: जागतिक हवामान संघटनेच्या प्रवेगाच्या दशकाच्या अहवालानुसार, 2011-2020 हे दशक, इतिहासात आतापर्यंतचे सर्वात उष्ण असले तरी, अत्यंत घटनांमुळे मृत्यूची संख्या सर्वात कमी आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- 2011-2020 दशक हे 1950 नंतरचे पहिले दशक होते जेव्हा 10,000 किंवा त्याहून अधिक मृत्यू असलेली एकही अल्पकालीन घटना घडली नाही
- अहवालात असेही म्हटले आहे की हे पहिले दशक होते ज्यामध्ये ओझोनच्या विघटनाने पुनर्प्राप्ती दर्शविली.
- 2011 आणि 2020 दरम्यान जगभरातील हिमनद्या सरासरी 1 मीटरने पातळ झाल्या.
- 2001-2010 या कालावधीच्या तुलनेत ग्रीनलँड आणि अंटार्क्टिकाने 38% जास्त बर्फ गमावला.

- अहवालात पुढे अधोरेखित करण्यात आले आहे की मानवामुळे वातावरणातील बदलामुळे अति उष्णतेच्या घटनांमुळे होणारे धोके लक्षणीयरीत्या वाढले आहेत.
- उष्णतेच्या लाटा सर्वाधिक मानवी मृत्यूसाठी जबाबदार होत्या, तर उष्णकटिबंधीय चक्रीवादळांमुळे सर्वाधिक आर्थिक नुकसान झाले.

- 28 व्या कॉन्फरन्स ऑफ पार्टिज (COP-28) चे अध्यक्ष-नियुक्त सुलतान अल जाबेर यांच्या मते, अनेक तेल आणि वायू कंपन्यांनी 2050 पर्यंत नेट झिरो — किंवा कार्बन न्यूट्रल — होण्यासाठी वचनबद्ध केले आहे.
- इंटरनॅशनल एनर्जी एजन्सी (IEA) चा अंदाज आहे की जागतिक स्तरावर एकूण ऊर्जा-संबंधित उत्सर्जनांपैकी सुमारे 15% तेल आणि वायू ऑपरेशन्स किंवा सुमारे 5.1 अब्ज टन हरितगृह वायू उत्सर्जन करतात.

चक्रीवादळ मिचौंग संदर्भ

- चक्रीवादळ मिचौंगने नैर्ऋत्य बंगालच्या उपसागरात आपली हालचाल तीव्र केली आहे आणि नेल्लोर आणि मछलीपट्टणम दरम्यान आंध्र प्रदेशच्या किनारपट्टीवर धडकण्याची शक्यता आहे.

चक्रीवादळ म्हणजे काय?

- चक्रीवादळ ही हवेची एक मोठी प्रणाली आहे जी कमी-दाब क्षेत्राच्या केंद्राभोवती फिरते. हे सहसा हिंसक वादळ आणि खराब हवामानासह असते.
- NDMA नुसार, चक्रीवादळ उत्तर गोलार्धात घड्याळाच्या विरुद्ध दिशेने आणि दक्षिण गोलार्धात घड्याळाच्या दिशेने फिरणारे आवक वाऱ्यांद्वारे वैशिष्ट्यीकृत आहे.

विचार करा:

अरबी समुद्राच्या तुलनेत बंगालच्या उपसागरात चक्रीवादळे जास्त का येतात?

चक्रीवादळांची नावे कशी आहेत?

अरबी समुद्र आणि बंगालच्या उपसागरासह उत्तर हिंद महासागरातील चक्रीवादळांसाठी IMD विशिष्ट नामकरण पद्धती वापरते.

इतिहास

1900 च्या दशकाच्या मध्यात, वादळांना वर्णक्रमानुसार नाव देण्यात आले आणि स्त्रीलिंगी नावे वापरण्याची प्रथा सुरू झाली.

WMO/ESCAP (जागतिक हवामान संघटना/युनायटेड नेशन्स इकॉनॉमिक अँड सोशल कमिशन फॉर आशिया अँड द पॅसिफिक) राष्ट्रांनी 2000 मध्ये चक्रीवादळांचे नाव देण्यास सहमती दर्शवली.

भारतासह WMO/ESCAP सदस्य राष्ट्रांनी चक्रीवादळांना नावे देण्याचा निर्णय घेतला.

2000 मध्ये मस्कतमध्ये 13 देशांचा समावेश करून हा निर्णय घेण्यात आला होता.

सदस्य राष्ट्रे:

Adda247

Maharashtra ka mahapack

Live classes, Test series
Recorded videos, E-books

MPSC (राज्यसेवा) MPSC (संयुक्त) महाराष्ट्र पोलीस तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग महानगर पालिका नगर परिषद, जिल्हा परिषद, SSC & ALL OTHER STATE EXAM

विविध बातम्या

सशस्त्र सेना ध्वज दिन

- 7 डिसेंबर रोजी सशस्त्र सेना ध्वज दिनी सैनिक, खलाशी आणि हवाई दलाच्या जवानांना सीमांचे रक्षण आणि त्यांच्या प्राणांची किंमत देऊन शांतता सुनिश्चित करण्यासाठी सन्मानित केले जाते.
- 28 ऑगस्ट 1949 रोजी स्थापन करण्यात आलेला सशस्त्र सेना ध्वज दिन, संरक्षण मंत्रालयाने स्मरण आणि निधी उभारणीचा उपक्रम म्हणून काम करतो.
- सशस्त्र दलातील कर्मचाऱ्यांचे जीवन सुधारण्याच्या उद्देशाने नागरिक या दिवशी बँज आणि स्टिकर्स खरेदी करून योगदान देतात.
- निःस्वार्थी सैनिक, खलाशी आणि हवाई दलाला उत्तम सुविधा आणि संसाधने देण्यासाठी उभारलेला निधी महत्त्वाचा आहे.

प्रमुख तेल आणि वायू कंपन्या 2050 पर्यंत कार्बन न्यूट्रल होण्याचे वचन देतात

संदर्भ

चक्रीवादळांची नावे ठरवणाऱ्या WMO/ESCAP गटामध्ये भारत, कतार, मालदीव, म्यानमार, ओमान, बांगलादेश, पाकिस्तान, श्रीलंका, थायलंड, UAE आणि येमेन यांचा समावेश होतो.

RSMC (प्रादेशिक विशेषीकृत हवामान केंद्र) भूमिका:

IMD, जागतिक स्तरावर सहा RSMCs पैकी एक म्हणून, WMO/ESCAP प्रदेशातील 13 देशांच्या सूचनांवर आधारित उत्तर हिंद महासागरातील चक्रीवादळांची नावे देतात.

नामकरण निकष:

चक्रीवादळाची नावे तटस्थ, गैर-आक्षेपार्ह, लहान, उच्चारायला सोपी, आठ अक्षरांखालील आणि अद्वितीय असणे आवश्यक आहे. देश उच्चार आणि आवाजासह नावे प्रदान करतात.

चक्रीवादळांच्या श्रेणी

अशांततेचा प्रकार	वाऱ्याचा वेग (किमी/ता)
कमी-दाब क्षेत्र	31 पेक्षा कमी
उदासीनता	31-49
खोल उदासीनता	50-61
चक्रीवादळ	62-88
तीव्र चक्रीवादळ	89-117
अतिशय तीव्र चक्रीवादळ	118-167
सुपर चक्री वादळ	168 आणि उच्च